

Muistiluotsi
asiantuntija- ja
tukikeskusverkosto

ASIAKKAANA MUISTISAIRAS

- KEINOJA KOHTAAMISEEN

TOIMINNANJOHTAJA VIRPI VEIJANEN, PÄIJÄT-HÄMEEN MUISTIYHDISTYS RY

MUUTOSILMIÖT

- 1 Ikääntyminen ja muistisairaiden määrän lisääntyminen
- 2 Resurssien ja palvelurakenteen muutos
- 3 Muistisairaiden elämäntilanteiden moninaisuus

Hyvää elämää muistiystävällisessä yhteiskunnassa

STRATEGIA 2021–2024

VISIO 2024

Tavoittemme on muistiystävällinen yhteiskunta, jossa muistisairas ihminen ja hänen läheisensä elävät hyvää elämää sekä saavat tarvitsemansa tuen ja palvelut.

Muistiliitto on vahva edelläkävijä, joka edistää aivoterveyttä, toimii sairastuneen ja läheisen tukena, vahvistaa heidän ääntään sekä puolustaa heidän oikeuksiaan.

1.
Oikeudet ja osallisuus toteutuvat arjessa

2.
Muistisairaiden ja läheisten ohjaus ja palvelut toimivat

3.
Aivoterveys vahvistuu ja muistisairauksien riskien tunnistaminen kehittyy

4.
Olemme vahva ja vetovoimainen vaikuttaja

ARVOT

Toimintamme rakentuu ihmisarvon sekä perus- ja ihmisoikeuksien kunnioittamiselle. Toimintaamme ohjaavat seuraavat arvot:

- Luotettavuus
- Inhimillisuus
- Tavoitteellisuus
- Yhteisöllisyys
- Osallisuus
- Edelläkävijyys ja innostuneisuus

MUISTIYSTÄVÄLLINEN YHTEISKUNTA ON KAIKILLE HYVÄ ELÄÄ

- Onnistunut vuorovaikutus muiden ihmisten kanssa on yksi ihmiselämän tärkeimmistä asioista.
- Muistiystävällinen ympäristö on helposti tavoitettava sekä selkeä, ja se tukee kiireetöntä kohtaamista. Sellainen ympäristö sopii meille kaikille!
- Muistisairas ihminen voi käyttäytyä tavalla, joka tuntuu sivustakatsojasta vieraalta tai kummalliselta. Vaikka asioita hoitaisi joku ulkopuolinen taho (läheiset, kotisairaanhoido), haluaa moni toimittaa tuttuja askareitaan itse. Omien asioiden ja rutiinien hoitaminen vahvistaa muistisairaahan itsetuntoa ja luo elämään mielekkyyttä.

MUISTISAIRAUKSIEN ERITYISPIIRTEET

- Mitä sinulle tulee mieleen sanasta muistisairas?
- Miltä muistisairas henkilö näyttää?
- Muistisairauksien yksilöllisyys
- Stigma, häpeä, peittely, salailu
- Arjessa kulkevat lausahdukset: "en muistanut naapurin nimeä heti, onkohan minulle dementia?"

MUISTISAIRAUDET SUOMESSA

- Suomessa arviolta 193 000 ihmistä sairastaa etenevää muistisairautta
- Vuosittain noin 14 500 ihmistä saa diagnoosin
- noin 7 000-10 000 työikäisenä (alle 65-v.) sairastunutta
- Eteneviä muistisairauksia ovat:
 - Alzheimerin tauti
 - Lewyn kappale -tauti
 - Otsa-ohimolohkorappeumasta johtuva muistisairaus
 - Verisuoniperäinen muistisairaus
 - Parkinsonin-tautiin liittyvä muistisairaus
 - Harvinaiset perinnölliset muistisairaudet

MUISTISAIRAUDEN VAIKUTUKSET TOIMINTAKYKYYN:

- Muistin heikentyminen
- Tiedonkäsittelyn, kuten uuden oppimisen haasteet
- Käyttäytymisen muutokset
- Toiminnanohjauksen haasteet, eli vaikeus suunnitella ja toteuttaa jokin asia tarkoituksenmukaisesti
- Hahmottamisen haasteet – eksyminen, esineiden, ympäristön ja ihmisten tunnistaminen
- Aikaorientaation haasteet – tapahtumajärjestys, vuorokauden ajan hahmottaminen
- Mielialan muutokset – ja sen vaikutukset muistiin ja vireystilaan
- Puheen tuottamiseen ja ymmärtämiseen - sanojen hakemista, puheen köyhtymistä, ymmärtämisen vaikeutta

Voisiko kyseessä olla muistisairas asiakas?

- muistisairaus voi ilmetä esimerkiksi seuraavasti:

- ❖ Hän ei muista, missä on tai miksi tuli ja minne on menossa
- ❖ Hänen on vaikeaa tunnistaa paikkoja ja ihmisiä
- ❖ Hänen kykynsä tuottaa ja ymmärtää puhetta on vaikeutunut
- ❖ Hän kysyy tai kertoo toistuvasti samaa asiaa
- ❖ Hän unohtaa tapaamiset tai saapuu niihin väärään aikaan
- ❖ Hän on levoton ja vaeltelee ympäriinsä
- ❖ Hän on pukeutunut tilanteeseen, säähän tai vuorokauden aikaan sopimattomasti
- ❖ Hän ei muista nimeään tai osoitettaan ja tavarat, kuten kukkaro tai resepti, ovat hukassa
- ❖ Hänelle on vaikeaa tehdä päätöksiä tai valita erilaista vaihtoehtoista
- ❖ Hän käyttäytyy poikkeavasti tai sopimattoman tuntuisesti
- ❖ Hän voi olla epäluuloinen, hyökkäävä tai pelokas, ja hänen kielenkäyttönsä voi olla karkeaa
- ❖ Hänellä voi olla harhakuvitelmia ja epäilyjä voi esiintyä: esim. "joku on varastanut lompakkoni"
- ❖ Hän ostaa joka päivä samoja tuotteita kaupasta
- ❖ Hänen kykynsä ymmärtää rahan arvo on huonontunut
- ❖ Hän unohtaa maksaa ostoksensa tai hänellä ei ole rahaa maksamiseen
- ❖ Hänen on vaikea ymmärtää ohjeita ja toimia niiden mukaisesti

Kuvittele mielessäsi tilanne, jossa joku on hukassa tai jotakin puuttuu

Avaimet
hukassa!

Lapsi kadonnut
kauppakeskukseen!

Puoliso viipyy pitkään poissa
vaikka olisi jo pitänyt olla
kotona....

tunne?!

Erilaiset todellisuudet

Muistisairaana ihmisen käytös on hänen näkökulmastaan sopiva reaktio siihen, miten hän on tulkinut tilanteen – silloinkin, kun käytös muiden mielestä vaikuttaa tilanteessa yllättävältä

Yleensä muistisairas ihminen ei yritä olla hankala, käyttäytyä huonosti tai kohdella lähellä olevia epäkohteliaasti

KOHTAAMISEN LÄHTÖKOHDAT:

- Ole oma itsesi!
- Ole kiireetön ja aidosti läsnä: rauhoita oma mielesi ja viestitä olemuksellasi kiireettömyyttä
- Kohdista huomiosi vain asiakkaaseen: katso silmiin, suuntaa puheesi suoraan hänelle
- Kiinnitä huomiota taustahälyyn ja muihin häiriötekijöihin, pyri valitsemaan vuorovaikutustilanteissa rauhallinen paikka
- Käytä normaalia puheääntä ja puhu rauhallisesti
- Kysy kysymyksiä, joihin voi vastata "kyllä", "ei" tai "en tiedä"
- Tarjoa vain yksi vaihtoehto kerrallaan ja odota rauhassa hänen reaktiotaan
- Vältä keskeyttämästä, arvailemasta tai korjaamasta ilmauksia

Pohdittavaksi

- Millaista sanatonta viestintää olet saanut osaksesi tänään tai mitä olet sanattomasti viestinyt läheisillesi tai kohtaamillesi ihmisille?
- Lempeä katse, huvittunut ilme ja iloinen äänensävy kertovat enemmän kuin tuhat sanaa. Toinen tulee kohdatuksi tai ohitetuksi myös sanattoman viestintämme kautta.
- Sanaton viestintä on osa sosiaalisia taitojamme. Sanatonta viestintää on mahdollista hallita ainakin osittain keskittymällä ja tietoisesti viestimällä niitä asioita, mitä haluamme sanoa.

”Nyt me lähdetään kaikki pois täältä”

- Mitä ajatuksia otsikossa oleva lause herättää, jos se sanotaan
 - Käskevällä, kiireisellä äänellä
 - Ohimennen keskustelun lomassa
 - Naureskellen
- Missä näistä versioista voidaan epäillä, että on jokin hätä?

KOHTAAMISESTA

Läheisten huomioita ja toiveita asiakaspalvelijoille:

- Muistisairaus ei näy: kaikille tasa-arvoinen hyvä kohtelu
- Kärsivällisyyttä: muistisairas asiakas voi olla hyvinkin hidas
- Ei kannata kysellä liikaa, ettei asiakas hätäännä, yksi kysymys kerrallaan!

Sairastuneiden huomioita ja toiveita asiakaspalvelijoille:

- "Ei saisi kiirehtiä, silloin tuntuu, että on toisten tiellä. Kun hermostuu ei tule mistään mitään"
- Toivotaan selkeitä vastauksia asiakkaan kysymyksiin, apua, opastusta kun tarvitsee
- Asiakaspalvelija voisi tarjota ohjeen myös paperilla

Mikä kaikki vaikuttaa onnistuneeseen kohtaamiseen:

Tieto

Mielikuvat

Kokemus

Tunteet

ASENNE !

”Tänä aamuna ihmiset reagoivat minuun ikään kuin minulla ei olisi ollut Alzheimerin tautia. Se tuntui upealta. He katsoivat suoraan silmiini, kun puhuivat minulle. Juttelivat minulle niitä näitä. Kohtelivat itsenäisenä, osaavana, tietävänä ja tärkeänä ihmisenä. Reagoivat kuin olisin aviomies, täysvaltainen perheenjäsen ja vastuuntuntoinen aikuinen. Toivon, että muistan tämän päivän aina tai ainakin niin pitkään kuin se on mahdollista.”

Richard Taylor

Jos asiakkaasta herää huoli?

- Jos olet huolissasi ihmisestä, joka ei mielestäsi pysty vastaamaan huolenpidostaan, terveydestään tai turvallisuudestaan, voit tehdä ilmoituksen asiasta.
- Ilmoituksen voi tehdä kuka tahansa, joka on huolestunut toisen henkilön elämäntilanteesta. Ilmoituksesi perusteella sosiaalipalvelujen ammattilaiset arvioivat avun tarpeen ja millaista apua henkilön tai perheen elämäntilanteeseen voidaan tarjota.
- Hyvinvointialueiden sivuilta löytyy linkkejä sähköiseen ilmoittamiseen, tai sitten voi soittaa ikääntyneiden neuvontaan.

KIITOS!

Petrin terveiset:

[Muistisairauden monet kasvot - Petrin tarina
KAMPANJAVIDEO 2017 - YouTube](#)

Lisätietoja:

www.muistiliitto.fi

Päijät-Hämeen Muistiyhdistys ry

Hämeenkatu 5 A 5
15110 Lahti
03- 735 1681

toimisto@ph-muistiyhdistys.fi

www.ph-muistiyhdistys.fi

Kirjoja:

Richard Taylor: Alzheimerin kanssa – Minun
tarinani (Edita 2008)

Hanna Jensen: 940 päivää isäni muistina
(2013) ja Äitini muistina: toinen kierros
(2022)

Lisa Genova: Edelleen Alice (WSOY 2010)

